

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ ОБ'ЄКТІВ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

FEATURES ORGANIZATIONAL AND LEGAL SUPPORT ENVIRONMENTAL AUDIT OIL AND GAS COMPLEX OF UKRAINE

Воронін Я.Г.,

кандидат юридичних наук, докторант

Харківського національного університету внутрішніх справ

У статті досліджуються питання розвитку і сучасного стану екологічного аудиту об'єктів нафтогазової галузі України. Автором визначено правові засади здійснення екологічного аудиту в паливно-енергетичній системі України. Вказано на необхідність удосконалення організаційно-правового забезпечення екологічного аудиту як важливого фактору підвищення ефективності управління українським нафтогазовим комплексом в умовах сьогодення.

Ключові слова: нафтогазовий комплекс, екологічний аудит, управління, правове регулювання, паливно-енергетична система.

В статье исследуются вопросы развития и современного состояния экологического аудита объектов нефтегазовой отрасли Украины. Автором определены правовые основы осуществления экологического аудита в топливно-энергетической сфере Украины. Указано на необходимость совершенствования организационно-правового обеспечения экологического аудита как важного фактора повышения эффективности управления украинским нефтегазовым комплексом в условиях современности.

Ключевые слова: нефтегазовый комплекс, экологический аудит, управление, правовое регулирование, топливно-энергетическая система.

The article examines the development and current state of the environmental audit of oil and gas industry in Ukraine. The author sets out the legal framework for the implementation of environmental auditing in the energy sector of Ukraine. The need to improve organizational and legal support environmental audit as an important factor in improving the management of Ukrainian oil and gas complex in contemporary conditions.

Key words: oil and gas, environmental audit, control, regulation, energy system.

Постановка проблеми. Зміни, які відбуваються в українській економіці країни, протягом останніх років суттєво вплинули на сутність державного управління та розвиток правового регулювання в усіх сферах життєдіяльності країни, у першу чергу – нафтогазовій галузі. Відомий факт, що Україна експлуатує найбільшу європейську газотранспортну систему магістральних газопроводів, об'єктів транспортування та зберігання природного газу [1, с. 21]. Але в умовах глобалізації світової економіки України важливою проблемою як для світової спільноти, так і для українського суспільства постає забезпечення екологічної безпеки та раціональне природокористування. Завдання розробки і реалізації державної стратегії сталого розвитку України припускає посилення екологічної складової економіки і гармонізацію екологічних та економічних інтересів суспільства [2, с. 14]. За цих умов одним із нових інструментів, що дозволить ефективно регулювати еколого-економічні відносини у нафтогазовій сфері з дотримання вимог екологічної безпеки, є екологічний аудит. І застосування процедури екологічного аудиту визнано необхідною умовою ефективної реалізації екологічної політики та передумовою прийняття обґрунтованих еколого-економічних рішень [3, с. 43]. Відповідно, формування екологічно орієнтованих стратегій у розвитку паливно-енергетичної сфери, які будуть забезпечувати зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище без зменшення в цілому виробничих потужностей, врешті-решт веде до посилення ролі екологічного

управління і, відповідно, перегляду існуючих та введення сучасних систем управління на підприємствах нафтогазового комплексу України. У зв'язку з чим, паралельно із модернізацією виробничої потужності газотранспортної системи, одним із пріоритетних напрямків удосконалення державного контролю за використанням об'єктів нафтогазового комплексу нашої країни є впровадження сучасних підходів до організації системи екологічного аудиту відповідно до міжнародних стандартів. Адже, як свідчить зарубіжний досвід, екологічний аудит – це найефективніший інструмент у забезпеченні екологічно гармонійного розвитку нафтових підприємств та компаній із видобутку природного газу [3, с. 45].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значимо, що питання, пов'язані із визначенням методологічних, організаційних та економічних засад здійснення державного контролю загалом та екологічного аудиту зокрема, було предметом розгляду таких вітчизняних та зарубіжних науковців: В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, О.О. Веклич, Т.П. Галушкіна, Л.П. Коваленко, Л.Ф. Кожушко, А.В. Котелевець, С.В. Макаров, М.І. Малишко, В.М. Навроцький, Н.В. Пахомова, К. Ріхтер, Ю.М. Саталкін, Г.П. Серов, В.Я. Шевчук, Ю.С. Шемшученко, В.В. Янчук та інших. Проте, незважаючи на зростаючий інтерес і науковців, і фахівців-практиків до різних аспектів упровадження екологічного аудиту в економіці та інших галузях життєдіяльності суспільства, проблема щодо визначення ефективності системи екологічного аудиту саме в нафтогазовій сфері залишається не-

достатньо дослідженою, тому й потребує ґрунтовно-го вивчення.

Тому за **мету даної статті** нами обрано історичний екскурс щодо становлення й розвитку екологічного аудиту в Україні; аналіз наукових підходів щодо визначення екологічного аудиту як управлінської категорії з точки зору функціонування нафтогазової галузі; визначення особливостей і напрямів удосконалення екологічного аудиту в нафтогазовому секторі в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Як окремий вид діяльності екологічний аудит з'явився у 70-х рр. XX ст. у промислово розвинених країнах, де став потенційно ефективним інструментом управління промисловими підприємствами. Вважається, що необхідність застосування екологічного аудиту вперше виникла в США у зв'язку зі встановленням суворих заходів відповідальності за порушення екологічних норм. Зі створенням Європейського Союзу була прийнята перша директива про екологічний аудит у 1982 р. У свою чергу основні принципи його реалізації були визначені у 1995 р. в Керівництві (Правилах) Європейського Союзу з екологічного менеджменту та аудиту навколишнього середовища. Вони діють і зараз. У 1996 р. Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO) були розроблені основні міжнародні стандарти ISO серії 14000 (переглянуті у 2004 р.), що охоплюють всі основні питання екологічного аудиту, системи управління навколишнім середовищем і призначені для використання в країнах-учасниках ISO [4, с. 101-103]. У січні 1998 р. до цього основного стандарту приєдналася й Україна.

Загалом, в історико-правовому аспекті в нашій країні екологічний аудит започатковано в 1994 р. після ухвалення програми технічної допомоги «Розвиток управління навколишнім природним середовищем в Україні». Важливим кроком для розвитку екологічного аудиту в Україні стало прийняття Закону України «Про екологічний аудит» 24 квітня 2004 р., який не лише законодавчо закріпив міжнародні стандарти ISO 14000 на рівні державних стандартів, але й визначив методологічні, юридичні та організаційні засади здійснення аудиту екологічної діяльності підприємств [5]. Окрім указанного закону, на сьогодні законодавчою основою регулювання відносин у сфері екологічного аудиту загалом та на підприємствах нафтогазового комплексу України зокрема є такі документи: Закони України «Про охорону навколишнього середовища» від 25 червня 1991 р., «Про нафту та газ» від 12 липня 2001 р., «Про державний контроль за використанням та охороною земель» від 19 червня 2003 р., «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5 квітня 2007 р., «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24 лютого 1994 р., постанови Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» від 5 березня 1998 р., «Про засади функціонування ринку природного газу» від 8 липня 2010 р., «Про лі-

цензування певних видів господарської діяльності» від 1 червня 2000 р., Указ Президента України «Про заходи щодо підвищення ефективності управління нафтовою галуззю» від 16 липня 2004 р. № 814, Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року» від 17 жовтня 2007 р., Накази Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Положення про сертифікацію екологічних аудиторів» від 29 січня 2007 р. № 27, «Про затвердження Положення про ведення реєстру екологічних аудиторів та юридичних осіб, що мають право на здійснення екологічного аудиту» від 27 березня 2007 р. № 121, «Про затвердження Порядку організації та проведення перевірок суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства» від 10 вересня 2008 р. № 464, «Про затвердження уніфікованих форм актів перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства, що містять перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду (контролю)» від 2 жовтня 2012 р. № 483, а також Національні стандарти України ДСТУ ISO 19011:2003 «Настанови щодо здійснення аудитів систем управління якістю (або) екологічного управління», ДСТУ ISO 14001:1997, ДСТУ ISO 14004:1997 «Система управління навколишнім середовищем», ISO 14015:2005 «Екологічне оцінювання виробничих об'єктів та організацій» тощо.

Термін «аудитор» (від лат. auditor – слухач, учень, послідовник) означає особу, що перевіряє стан фінансово-господарської діяльності підприємства за визначений період [6, с. 362]. Аудиторська діяльність (аудит) у класичному вираженні являє собою підприємницьку діяльність аудиторів (аудиторських фірм) зі здійснення позавідомчих перевірок бухгалтерського обліку, податкових декларацій та інших фінансових зобов'язань і вимог економічних суб'єктів, а також надання інших аудиторських послуг.

Щодо етимології поняття «екологічний аудит», то в науковій літературі сформульовано декілька підходів щодо його розуміння. Так, І.В. Басанцов розглядає екологічний аудит як функцію управління, що означає діяльність, яка покликана забезпечити дотримання встановлених екологічних стандартів різними учасниками, суб'єктами підприємницької діяльності [7, с. 39], В.Я. Шевчук – як методіку здійснення функцій управління щодо регулювання допустимих обсягів впливів виробничої та іншої господарської діяльності на стан навколишнього середовища та окремих природних ресурсів, а В.Ф. Семенов – як різновид управлінської діяльності, що здійснюється в інтересах суб'єктів господарювання і держави та пов'язаний з перевіркою діяльності суб'єктів господарства з метою встановлення відповідності їхньої роботи вимогам екобезпеки, забезпечення раціонального використання і поновлення природних ресурсів, одержання достовірної інформації про виробничу діяльність об'єкта аудиту і формування на її основі аудиторських висновків [4, с. 106]. Як бачимо, в такому значенні екологічний аудит розглядається як

управлінська категорія. Але існує бачення екологічного аудиту суто як виду підприємницької діяльності зі здійснення незалежних перевірок фінансової звітності, оперативної документації, податкових декларацій та екологічних зобов'язань із точки зору їхньої відповідності діючому законодавству в галузі охорони довкілля і природокористування, а також надання інших еколого-аудиторських послуг [4, с. 112].

На думку В.І. Андрейцева та В.В. Костицького, екологічний аудит являє собою діяльність уповноважених державних органів управління, спрямовану на забезпечення єдиних вимог, правил, нормативів щодо використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки [8, с. 218, 371]. Дехто з авторів, які мають достатній досвід у впровадженні екологічного аудиту, у своїх працях доводять, що екологічний аудит – це інструмент управління, який ґрунтується на системному підході та за допомогою якого оцінюється екологічна ефективність управління підприємством із метою збереження навколишнього середовища і підтримання його конкурентоспроможності за рахунок екологічно чистого виробництва [9, с. 75].

У більш широкому філософському чи світоглядному розумінні екологічний аудит – це засіб підвищення екологічної свідомості суб'єктів господарювання і громадськості, що в кінцевому підсумку забезпечує йому провідну роль у механізмі екологізації виробництва і суспільства загалом [6, с. 434]. На нашу думку, найбільш прийнятним є визначення, надане Л.І. Максимівим, який зазначив: «Екологічний аудит – це експертиза й аналіз діяльності і звітності суб'єкта, що хазяює, уповноваженими на те юридичними (аудиторська організація) або фізичними (еколог-аудитор) особами з метою визначення їхньої відповідності діючому екологічному законодавству, екологічним нормативним актам, стандартам, сертифікатам, правилам, постановам і розпорядженням державних і природоохоронних органів із забезпечення екологічної безпеки, проведення консультацій і видачі рекомендацій» [10, с. 63].

Існує і законодавче визначення. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про екологічний аудит» від 24 червня 2004 р. екологічний аудит – це документально оформлений системний незалежний процес оцінки об'єкта екологічного аудиту, який включає збір та об'єктивну оцінку доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, систем управління навколишнім природним середовищем та інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям екологічного аудиту [5]. Згідно з цим законом суб'єктами екологічного аудиту є замовники і виконавці екологічного аудиту. Сам екологічний аудит проводиться на підставі договору між замовником та виконавцем, укладеного відповідно до вимог Закону України «Про екологічний аудит» [5, ст. 3], інших нормативно-правових актів. Отже, щодо об'єктів нафтогазового комплексу замовниками екологічного аудиту можуть бути заінтересо-

вані центральні й місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, інші юридичні та фізичні особи. Виконавцем екологічного аудиту може бути юридична чи фізична особа (екологічний аудитор), кваліфікована для здійснення екологічного аудиту, що несе визначену законом та договором відповідальність перед замовником за виконання визначених договором зобов'язань та достовірність висновків екологічного аудиту [5, ст. 3].

Основною метою проведення екологічного аудиту на підприємствах нафтогазового сектору економіки України є забезпечення додержання законодавства про охорону навколишнього природного середовища у процесі господарської діяльності щодо видобутку, переробки і транспортування нафтопродуктів та природного газу в країні. Аналіз міжнародного досвіду свідчить про широке практичне застосування процедури екологічного аналізу як засобу одержання й оцінки екологічної інформації про підприємство з метою вироблення необхідних коригувальних заходів і прийняття рішень на різних рівнях управління – від керівництва підприємством до органів державної влади на всіх рівнях [3, с. 48]. Унаслідок чого, з точки зору специфіки функціонування об'єктів паливно-енергетичного комплексу, до основних завдань екологічного аудиту у нафтогазовій сфері з урахуванням міжнародної практики належать такі:

- збір достовірної інформації про екологічні аспекти виробничої діяльності на підприємствах нафтогазового комплексу як об'єкта екологічного аудиту та формування на її основі висновків екологічного аудиту;
- встановлення відповідності об'єктів нафтогазового комплексу, щодо яких здійснюється екологічний аудит, вимогам природного законодавства та іншим критеріям екологічного аудиту;
- оцінка впливу діяльності підприємства нафтогазового комплексу на стан навколишнього природного середовища;
- оцінка ефективності, повноти й обґрунтованості заходів, що вживаються для охорони навколишнього середовища на об'єктах нафтогазового комплексу;
- сприяння суб'єктам господарської діяльності в самостійному регулюванні своєї екологічної політики, формуванні пріоритетів у здійсненні запобіжних заходів, спрямованих на виконання екологічних вимог, норм і правил;
- створення інструменту реалізації основних напрямів регулювання природокористування і забезпечення стійкого розвитку.

Зазначимо, що предметом екологічного аудиту є не стільки екологічна звітність підприємства, скільки його фактична виробнича діяльність в усіх аспектах, до яких належать наступні: встановлення природоохоронних цілей та завдань; стан екологічного менеджменту на підприємстві; розробка екологічної програми та політики підприємства; моніторинг, регулювання, мінімізація обсягу викидів та скидання забруднюючих речовин, утворення відходів; раціональне використання природних ресурсів, нафтопродуктів, сировини, а також готової продукції; діяльність щодо забезпечення безпеки персона-

лу, включаючи оцінку ризику виникнення аварій, їх попередження та заходи за умови їх виникнення; взаємодія з органами державного екологічного контролю та регулювання, включаючи ліцензування природокористування, сертифікацію; екологічне інформування, освіта та навчання персоналу; зменшення ризику виникнення відповідальності за порушення природоохоронного законодавства, зміну платежів за забруднення довкілля. Отже, критеріями оцінки екологічного аудиту є вимоги нормативно-правових актів, методики, настанови, організаційні вимоги, керуючись якими, екологічний аудитор оцінює докази екологічного аудиту, проводить їх аналіз та готує висновки щодо об'єкта аудиту [5, ст. 5].

У практиці екологічного аудиту на об'єктах нафтогазового комплексу нашої країни спостерігаються такі принципові особливості [11, с. 96-97]:

- підтримка екологічного аудиту і реагування на його результати з боку керівництва нафтогазової галузі, спеціально уповноважених органів управління охороною навколишнього природного середовища як на центральному, так і на місцевому рівнях;
- незалежність функцій екологічного аудиту щодо перевірки діяльності у загальній та екологічній системах управління;
- незалежність як аудитора у формуванні аудиторської команди, так і висновків екологічного аудиту;
- визначеність цілей, завдань, термінів, ресурсів та періодичності проведення екологічного аудиту, а також адекватність доказів і цілей аудиту;
- послідовність стандартних процедур, що забезпечують системний, чіткий і ясний виклад результатів аудитування у висновках;
- наявність процедур проведення аудиту, які гарантують його якість;
- відповідальність та професіоналізм аудиторів.

Чинним законодавством передбачено два види екологічного аудиту: добровільний (здійснюється за ініціативою керівництва об'єкта аудиту або за погодженням із ним) та обов'язковий (здійснюється на замовлення зацікавлених державних органів) [5, ст. 12]. За законодавством інших країн, дана процедура не є обов'язковою і проводиться виключно добровільно для отримання сертифікату екологічного менеджменту та підвищення престижу компанії [7, с. 45]. В Україні на даний час екологічний аудит здійснюється на замовлення суб'єктів господарської діяльності на добровільній основі. Такі аудити проводяться на замовлення ініціаторів (промислових підприємств, міжнародних фінансових організацій) для отримання об'єктивної оцінки екологічних аспектів діяльності підприємства, зокрема під час планування, вибору оптимальної стратегії розвитку, прийняття управлінського рішення.

Результати екологічного аудиту подаються у формі звіту про екологічний аудит, який може містити рекомендації щодо заходів, які необхідно вжити для усунення виявлених невідповідностей. Звіт про екологічний аудит є власністю його замовника і підставою для прийняття ним відповідних рішень. У кінцевому підсумку результати екологічного аудиту є основою для прийняття відповідного рішення:

1) про відповідність або невідповідність діяльності підприємства існуючим нормативним вимогам; 2) про ефективність існуючої системи управління; 3) про величину потенційних екологічних ризиків та значущості їх наслідків; 4) про еколого-економічну ефективність реалізованих заходів [4, с. 113].

Безсумнівно, про доцільність проведення екологічного аудиту на об'єктах нафтогазової галузі не доводиться сперечатися. За допомогою даної процедури виникає можливість виявити екологічні правопорушення, своєчасно вжити заходів щодо їх усунення і, відповідно, уникнути або мінімізувати штрафні санкції, провести систематичну, об'єктивну оцінку роботи господарюючого суб'єкта, стимулювати природоохоронну діяльність, підвищити рівень раціонального природокористування підприємств та імідж країни. У цілому проводиться екологічний аудит підприємства з метою вдосконалення системи управління навколишнім природним середовищем; скорочення штрафних ризиків щодо екологічних зборів і платежів та нанесення шкоди навколишньому середовищу; скорочення фінансових ризиків, пов'язаних із правами власності на природні об'єкти та результати господарської діяльності [12, с. 24]; приведення діяльності у відповідність українським і світовим стандартам; вихід на міжнародний ринок. При цьому перш за все слід враховувати особливості міжнародного законодавства в даній сфері, особливо в аспекті зближення права України із правом Європейського Союзу. Тому в умовах розвитку інтеграційних процесів важливим стає прийняття окремого законодавчого акта «Про екологічний аудит на об'єктах паливно-енергетичного комплексу України», який покликаний забезпечити екологічну безпеку та упередити техногенні аварії у процесі господарської та іншої діяльності на підприємствах нафтогазової галузі, які, як відомо, становлять підвищену екологічну небезпеку, шляхом запровадження обов'язкового екологічного аудиту. Відповідних змін і доповнень потребує й Кодекс України про адміністративні правопорушення в таких питаннях: установлення адміністративної відповідальності за порушення правил проведення обов'язкового екологічного аудиту; закріплення жорсткіших вимог до виконавців аудиторських послуг; закріплення повноважень центрального органу виконавчої влади зі здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища щодо зупинення діяльності підприємства нафтогазового комплексу разі відсутності висновку обов'язкового екологічного аудиту, виявлення у процесі проведення обов'язкового екологічного аудиту порушень вимог чинного законодавства [13], невиконання рекомендацій висновку екологічного аудиту, перешкоджання екологічному аудиту у проведенні обов'язкового екологічного аудиту. Відповідно, необхідно не лише закріпити за суб'єктами господарювання на об'єктах нафтогазового комплексу України обов'язку проведення екологічного аудиту, а й передбачити можливість проведення перевірок,

призупинення діяльності, накладення санкцій на підприємства нафтогазового сектору економіки.

Можна зробити **висновок**, що в період формування в Україні еколого-правового суспільства визначення та удосконалення екологічного аудиту, у тому числі врахування екологічних аспектів під час перевірки фінансової звітності у нафтогазовій сфері, є досить важливим

завданням сучасності. Адже запровадження екологічного аудиту в Україні сприятиме подальшій інтеграції нашої держави в європейське та світове економічне співтовариство. Проте цей напрямок діяльності потребує подальших глибоких методичних та організаційних розробок, їх практичного втілення, а також створення відповідної законодавчої та нормативної бази України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Енергетика та охорона навколишнього середовища у сучасному світі. – Суми : Сумський державний університет, 2012. – 55 с.
2. Стасенко А.В. Міжнародний захист навколишнього природного середовища / А.В. Стасенко // Вісник Національної газової спілки України. – 2008. – № 2. – С. 14–16.
3. Бондар О. Екологічний аудит: світовий досвід і вітчизняні реалії / О. Бондар, Г. Білявський // Вісник НАН України. – 2011. – № 4. – С. 42–51.
4. Семенов В.Ф. Екологічний менеджмент. Навч. посібник. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 446 с.
5. Про екологічний аудит: Закон України від 24 червня 2004 року № 1862-7V // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 45. – Ст. 500.
6. Философский словарь / [авт.-сост. И.В. Андрущенко, О.А. Вусатюк, С.В. Линецкий, О.В. Шуба]. – К. : А.С.К., 2006. – 749 с.
7. Басанцов И.В. Екологічний аудит в Україні: актуальність, проблемні питання та напрями удосконалення / І.В. Басанцов, О.С. Пантелейчук // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 1. – С. 38–46.
8. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: Навч. та наук.-практ. посіб. / В.І. Андрейцев. – К. : «Знання-Прес», 2006. – 332 с.; Костицький В.В. Екологія перехідного періоду: право, держава, економіка (Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні) / В.В. Костицький. – К., 2003. – 772 с.
9. Берлінг О.Ю. Екологічні аспекти функціонування газотранспортної системи в межах використання її енергетичного потенціалу / О.Ю. Берлінг, М.С. Мальований // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2011. – № 712. – С. 73–78.
10. Максимів Л.І. Порівняльний аналіз інструментів екологічного менеджменту. Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18. – С. 61–65.
11. Голиченков А.К. Экологический контроль: теория, практика правового регулирования / А.К. Голиченков. – М. : Изд-во МГУ, 1992. – 432 с.
12. Проблеми та напрями реалізації потенціалу паливно-енергетичного комплексу України: аналітична доповідь / за заг. ред. А.Ю. Сменковського. – К. : Нац. ін-т стратегічних дослідж., 2011. – 48 с.
13. Про Основні напрями державної політики України в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 38–39. – Ст. 248.

УДК 342.9

ІСТОРІОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КОДЕКСУ ЯК ДЖЕРЕЛА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА У ВІТЧИЗНЯНІЙ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ

HISTORIOGRAPHY RESEARCH AS A SOURCE CODE OF ADMINISTRATIVE LAW IN DOMESTICK ADMINISTRATIVE-LEGAL DOCTRINE

Гаджисєва Ш.Н.,
аспірант

Запорізького національного університету

У даній статті розглянуто історичний досвід проведення систематизації адміністративного законодавства; розглянуто дослідження систематизації адміністративного законодавства в адміністративно-правовій доктрині; визначено основні напрями кодифікації адміністративного законодавства.

Ключові слова: адміністративне законодавство, відповідальність, кодекси, кодифікація, публічні проступки, реформування, систематизація.

В данной статье рассмотрен исторический опыт проведения систематизации административного законодательства; рассмотрены исследования систематизации административного законодательства в административно-правовой доктрине, определены основные направления кодификации административного законодательства.

Ключевые слова: административное законодательство, ответственность, кодексы, кодификация, публичные проступки, реформирование, систематизация.

This article deals with the historical experience of systematization of administrative law, the study examined the systematization of administrative law in the administrative and legal doctrine, the main directions of the codification of administrative law.

Key words: administrative law, responsibility, codes, codification, public offenses reform systematization.